

ЄВРОПА ШУКАЄ НОВІ МОДЕЛІ ФІНАНСУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДОСКОНАЛОСТІ

The future of European competitiveness

Part A | A competitiveness strategy for Europe

SEPTEMBER 2024

На сайті Times Higher Education опубліковано статтю Яна Палмовського «Європейська ініціатива досконалості — складна, але інтригуюча ідея».

У ній розглядаються пропозиції щодо створення нового європейського механізму довгострокового фінансування провідних дослідницьких центрів та забезпечення співпраці між ними, а також аналізуються політичні, фінансові й організаційні проблеми, які необхідно буде подолати для його реалізації. Звіт Маріо Драгі про конкурентоспроможність Європи, оприлюднений у 2024 році, фіксує наявність сильної університетської системи Європи та одночасну обмеженість критичної маси науковців, щоб вивести університети на найвищий світовий рівень. Драгі запропонував створити своєрідну Європейську дослідницьку раду для інституцій, яка надавала б довгострокове фінансування університетам для розвитку провідних фундаментальних досліджень та підтримки високоякісної освіти. Ця ідея європейської ініціативи досконалості набула політичного розвитку: у березні 2026 року Німеччина запропонувала програму Nexus з об'єднання університетів і дослідницьких інститутів; Франція та Польща виступили з

ініціативою створення «лабораторій досконалості», які мають об'єднувати провідних дослідників і лабораторії. У майбутній рамковій програмі FP10 містяться масштабні дослідницькі ініціативи з подолання фрагментації та об'єднання як усталених, так і нових центрів досконалості. На думку Палмовського, проблемою є сама модель підтримки. Потрібно визначити, що саме має бути головним об'єктом фінансування – університети як інституції чи окремі лабораторії та дослідницькі групи. Німецька пропозиція передбачає обидва виміри, тоді як франко-польська ініціатива більше зосереджена на дослідниках і лабораторіях. Якщо головна мета полягає в об'єднанні найсильніших дослідників у передових галузях, то незрозуміло, наскільки розбудова інституційної спроможності має бути самостійною ціллю. Інше питання стосується місця такої ініціативи в майбутній програмі «Горизонт Європа». Європейська дослідницька рада вже фінансує окремих дослідників, а кількість високоякісних заявок значно перевищує доступні ресурси. У проєкті FP10, який має розпочатися у 2028 році, фінансування ERC передбачено збільшити, але цього буде недостатньо для повноцінної підтримки вже існуючих інструментів. Отже, створення окремої «ERC для інституцій» потребуватиме додаткових коштів, які можна знайти лише через перерозподіл ресурсів всередині загального бюджету «Горизонт Європа». Запропонована німецька модель Nexus передбачає 20 мереж щонайменше з трьома партнерами, кожна з яких отримуватиме по 20 млн євро на рік упродовж семи років поспіль або 2,8 млрд євро. Лише Німеччина передбачає 4,8 млрд євро на семирічний період у межах власної національної стратегії досконалості, але тут вже діють 70 кластерів, тоді як у Франції існує понад 100 лабораторій досконалості. Наскільки реалістично обмежити загальноєвропейську ініціативу лише 20 центрами? Також існує проблема відбору: концентрація значних ресурсів у кількох провідних інституціях може бути політично складною, але водночас така програма не може перетворитися на інструмент розширення участі, – вона має залишатися конкурсною та сформованою «знизу вгору», а досконалисть має бути вирішальним критерієм. Як оцінювати «нову» або таку, що формується, досконалисть у конкурсі з уже визнаними провідними центрами? Ідея потребує подальшого фахового обговорення представників академічного сектору та політиків, оскільки може забезпечити довші часові горизонти для розвитку дослідницької співпраці, стимулювати розширення вже наявних партнерств і створити додатковий механізм підтримки досліджень.

Детальніше:

<https://www.timeshighereducation.com/opinion/european-excellence-initiative-challenging-intriguing-idea>,

https://commission.europa.eu/document/download/97e481fd-2dc3-412d-be4c-f152a8232961_en?filename=The%20future%20of%20European%20competitiveness%20_%20A%20competitiveness%20strategy%20for%20Europe.pdf

Фото: pixabay.com

#НРАТ_Усі_новини

#НРАТ_TimesHigherEducation

#НРАТ_Науковцям_новини #НРАТ_Освітянам_новини

2026-08-13

**Інформація з офіційного вебпорталу Національного репозитарію
академічних текстів**